

อนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า

The Scenario of an Evaluation and External Quality Assurance Model of Higher Education in the Next Decade

* ทนง ทองภูเบศร์¹ ประkob คุณารักษ์² วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์³ กิจพิณัฐ อุสาโฮ⁴ และ สุกนธ์ทิพย์ ทินากรณ์⁵

* Thanong Thongphubate¹ Prakob Kunarak² Weerawat Utairat³ Kitpinit Usaho⁴ and Sukhonthip Tinaporn⁵

¹อาจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹Lecturer Dr., College of Innovative Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin

^{2,3}รองศาสตราจารย์ ดร. ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

^{2,3}Assoc Prof. Dr., Graduate School, Eastern Asia University

⁴อาจารย์ ดร. ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

⁴Lecturer Dr., Graduate School, Eastern Asia University

⁵อาจารย์ ดร. ประจำคณะเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

⁵Lecturer Dr., School of Information Technology, Eastern Asia University

* Corresponding author. E-mail: ajahnjoule@gmail.com

บทคัดย่อ

Received : July 5, 2021

Revised : October 2, 2021

Accepted : October 22, 2021

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์และองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา และ 2) พัฒนาอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญ 21 คน ประกอบด้วย ผู้มีอำนาจโดยตรงและโดยอ้อมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษา ผู้มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานสนองตอบนโยบายเกี่ยวกับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา นักวิชาการ และ ผู้ใช้บัณฑิต ผลการวิจัยพบว่า 1) ปรากฏการณ์และองค์ประกอบของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาภายนอก มี 5 องค์ประกอบ คือ (1) กระบวนทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษาที่เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติ (2) เป้าหมายสู่การร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อเสริมสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด (3) มิติเกณฑ์ การจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มแล้วกำหนดเกณฑ์กลางที่วัดทั้งประสิทธิภาพและสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา (4) นวัตกรรมวิธีการที่มุ่งประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ผลลัพธ์ โดยให้อิสระกับกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา และ (5) ความเชื่อมั่นในการติดตามผลลัพธ์และผลกระทบควรติดตามทุกปี เพื่อการประเมินตั้งแต่ต้นทางในลักษณะการประเมินเพื่อการพัฒนา และ 2) อนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ใน

ทศวรรษหน้ามี 4 องค์ประกอบหลัก คือ (1) แนวคิดของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อน ความยืดหยุ่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบทบาทผู้เรียน (2) องค์ประกอบของรูปแบบ ฯ มี 5 องค์ประกอบ คือ กระบวนการทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์ นวัตกรรมวิธีการ และความเชื่อมั่น (3) แนวโน้มของรูปแบบ ฯ และ (4) กระบวนการของรูปแบบ ฯ ซึ่งทุกองค์ประกอบมีสัมพันธ์เชื่อมโยงกันนำไปสู่คุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในโลกยุคใหม่

คำสำคัญ: อนาคตภาพ รูปแบบการประเมิน การประกันคุณภาพภายนอก

Abstract

The objectives of this research article were 1) to analyze and synthesize phenomena and components of an evaluation and external quality assurance model of higher education; and 2) to develop the scenario of an evaluation and external quality assurance model in the next decade. The research process was EDFR technique. Key informants totaling 21 persons comprised: the persons who have direct and indirect power in formulation of policies concerning the evaluation and external quality assurance of higher education, the persons who have duty and roles in the operation to respond to the above-mentioned policy, academics on evaluation and external quality assurance and employers of graduated students. The research results show that 1) the phenomenon and components of the external higher education quality assurance model consist of 5 components: (1) a paradigm of higher education institutions that has changed from theory-based to practice-based; (2) the goal toward collaborating with other organizations to enhance what they do not specialize in; (3) the criteria dimension: ranking of higher education institutions by group and determining common criteria that measure both the efficiency and competence of graduates with general and specific criteria and indicators; (4) innovation methods that aim to assess the external quality of educational outcomes by giving freedom to the production process of higher education institutions; and (5) confidence in monitoring the outcomes and impacts that should be monitored every year in order to evaluate from the beginning in the form of formative assessment; and 2) the scenario of the model in the next decade consists of four main components: (1) the concept of the evaluation and external quality assurance model for higher education in the next decade consists of changes, mobilization, flexibility, stakeholders, and the roles of learners; (2) the components of the model consist of 5 components, namely, the paradigm, goals, criteria dimensions, innovation methods, and confidence; (3) trends of the model; and (4) the process of the model in the next decade. All components are interrelated contributing to the quality of education for lifelong learning in the modern world.

Keywords: Scenario, Evaluation model, External quality assurance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความต้องการและการเข้าถึงการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมากและยังเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในทุกภูมิภาคของโลก เนื่องจากโลกาภิวัตน์มีอิทธิพลต่อโลกของการอุดมศึกษาที่สูงขึ้นในหลายๆ ด้าน (Blackstock, Cosnard, Flierman, Hopbach, Lund, & Walsh, 2019) โลกของการอุดมศึกษามีวิวัฒนาการ มีการเร่งความเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงที่ลึกมากขึ้น กล่าวคือ 1) เป็นอุดมศึกษาเพื่อคนทั้งหมด (วิจารณ์ พานิช, 2555) 2) รูปแบบใหม่ของการส่งมอบการศึกษามีความยืดหยุ่นและมีความเป็นส่วนตัว รูปแบบที่หลากหลายของการเรียนรู้อย่างผสมผสานมีความสำคัญยิ่งขึ้น เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรรวม การศึกษาข้ามพรมแดน 3) การเข้าถึงข้อมูลขั้นสูงแบบดิจิทัลจะเปลี่ยนธรรมชาติของการศึกษาระดับอุดมศึกษา 4) ความตึงเครียดในการแข่งขันในด้านความต้องการทักษะ 5) การเติบโตของผู้ให้บริการการศึกษาแนวใหม่ 6) จำนวนที่เพิ่มขึ้นของผู้ให้บริการที่มือ โกง และ 7) เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำลังส่งผลกระทบต่อการศึกษาระดับอุดมศึกษาและจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ คำถามสำคัญ คือ สถาบันอุดมศึกษาแบบดั้งเดิมจะสามารถรักษาหน้าที่ในการส่งมอบปริญญาที่ได้รับการยอมรับต่อไปได้หรือไม่ และสิ่งนี้จะยังคงนำไปใช้กับอีก 10 ปี ข้างหน้า ได้หรือไม่ การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาที่สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกเลือกใช้ โดยหลักการสำคัญที่ใช้ในหลายปีที่ผ่านมา คือ 1) ความรับผิดชอบหลักของสถาบันอุดมศึกษาที่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของการจัดหาและการประกันคุณภาพพื้นฐาน สำหรับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาประเภทใดก็ตาม เป็นการประเมินตนเองโดยโปรแกรมที่ผ่านการตรวจสอบหรือโดยสถาบันอุดมศึกษา 2) การทบทวนคณะผู้เชี่ยวชาญ (peer review) ซึ่งความเชี่ยวชาญและการทบทวนโดยคณะผู้เชี่ยวชาญเป็นหัวใจหลักของวิธีการ แนวคิดแบบกว้างๆ ของคณะผู้เชี่ยวชาญถูกนำมาประยุกต์ รวมถึงนักศึกษาและผู้ใช้บัณฑิตจากตลาดแรงงาน 3) ความโปร่งใสของวิธีการและมาตรฐานที่ใช้รวมถึงผลลัพธ์จะต้องได้รับการเผยแพร่ และ 4) การทวนซ้ำเป็นการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาซ้ำๆ บนพื้นฐานของวงรอบการจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา (Blackstock. et al 2019; European Association for Quality Assurance in Higher Education (ENQA), et. al., 2015)

การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาเป็นเรื่องที่สำคัญมากขึ้นสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนนโยบายสาธารณะและการอภิปรายเกี่ยวกับการศึกษา การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาถูกนำมาใช้เพื่อปรับปรุงสถาบันอุดมศึกษาโดยรวมและการบริหารจัดการของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ เนื่องจากความต้องการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงมีความต้องการเรื่องความรับผิดชอบต่อ ความน่าเชื่อถือ และความคุ้มค่าเงินของผู้เข้าศึกษา (Harvey & Askling, 2003) แนวคิดและกรอบการทำงานร่วมกันที่สำคัญสำหรับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในอนาคต คือ การสนับสนุนเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ นั่นคือ ความไว้วางใจซึ่งกันและกันในคุณภาพของการอุดมศึกษา คุณสมบัติพื้นฐานสำคัญของนักศึกษาที่รับรู้ร่วมกัน และการขับเคลื่อนนักศึกษา การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาจึงต้องการหลักการทั่วไปและมีข้อกำหนดอย่างดี ชัดเจน

เรียบง่าย ฯลฯ เป็นมาตรฐานในอนาคตด้วย เนื่องจากความหลากหลายที่เพิ่มขึ้นของสถาบันอุดมศึกษาและการจัดหลักสูตร ไม่ได้เกี่ยวข้องเพียงหลักการทั่วไปและมาตรฐานเท่านั้น แต่ยังมีค่านิยมที่เข้าร่วมกัน ซึ่งจะขยายยิ่งใหญ่ขึ้นในอนาคต (Blackstock, D., Cosnard, M., Flierman, A., Hopbach, A., Lund, O. and Walsh, P. 2019) ดังนั้นเพื่อให้เกิดรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา ที่สามารถตอบคำถามสำคัญ และความท้าทายข้างต้น ขณะเดียวกันให้มีความเป็นพลวัตที่เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงควรมีการสร้างภาพอนาคตของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาให้เหมาะสมทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบัน งานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงมีจุดมุ่งหมายในการสร้างแนวโน้มที่เป็นไปได้ที่พึงประสงค์เพื่อเรียบเรียงเป็นอนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในอีก 10 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2562 – 2571) โดยใช้กระบวนการวิจัยอนาคต (Futures research) ด้วยเทคนิค EDFR (Ethnographic Delphi Future Research) ที่เริ่มจากการกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants) ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทั้งในกลุ่มของผู้มีอำนาจโดยตรง โดยอ้อม และผู้รู้ที่เป็นนักวิชาการ ซึ่งคัดเลือกมาตามเกณฑ์ที่คณะผู้วิจัยร่วมกันกำหนด ด้วยความตระหนักว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องธรรมชาติและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง การคาดการณ์ถึงความเป็นไปได้ หรือความน่าจะเป็นถึงองค์ประกอบและกระบวนการเรียนรู้ในอนาคตจึงมีความสำคัญยิ่ง (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2530; จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2551) ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การวิจัยเชิงอนาคตมีความเหมาะสมกับงานวิจัยนี้ เพราะเป็นการศึกษาและสำรวจอย่างเป็นระบบถึงแนวโน้มที่นำไปสู่ภาพทางเลือกในอนาคตต่อการพัฒนารูปแบบฯ เพื่อเป็นประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ ที่สามารถนำไปกำหนดเป็นนโยบายการบริหารการเปลี่ยนแปลงและการปรับตัวอย่างสมดุล นำไปสู่การวางแผนการบริหารจัดการเพื่อการเร่งให้แนวโน้มที่ดีที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์และองค์ประกอบของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อพัฒนาอนาคตภาพของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบฯ จากเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ ผลงานวิจัย บทความวิชาการ วารสาร วรรณกรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง และเว็บไซต์ต่างๆ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวแปรอนาคตภาพของรูปแบบฯ ในทศวรรษหน้า และพัฒนาอนาคตภาพของรูปแบบฯ ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2562 – 2571) โดยกระบวนการวิจัยอนาคตเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้เชี่ยวชาญ 4 กลุ่ม คือ 1) ผู้มีอำนาจโดยตรงและโดยอ้อมในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน 2) ผู้มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานสนองต่อนโยบายเกี่ยวกับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา จำนวน 6 คน 3) นักวิชาการเกี่ยวกับการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 คน และ 4) ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 5 คน รวม จำนวน 21 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง 3 ข้อ ประกอบด้วยคำถามมีเนื้อหา ดังนี้ 1) เมื่อสถาบันอุดมศึกษามุ่งผลิตบุคลากรที่มีความคิดสร้างสรรค์มีทักษะการคิดที่เป็นระบบ สามารถก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการใหม่ และสามารถสร้างเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่เหมาะสมใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ท่านคาดการณ์ว่า สถาบันอุดมศึกษาจะต้องมีรูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษา อย่างไร 2) เมื่อมองไปในอนาคตอีก 10 ปี องค์ประกอบของรูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกของสถาบันอุดมศึกษา ควรจะต้องมีอะไรบ้าง และ 3) ปัจจัยและเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในทศวรรษหน้าสำเร็จหรือล้มเหลว คืออะไร ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

2. แบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับแนวโน้มความเป็นไปได้ของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้าใน 5 ด้าน รวมจำนวน 24 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาและวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคมีค่าเท่ากับ .943

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำ EDRF รอบที่ 1 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 4 กลุ่ม ตามที่ระบุในแหล่งข้อมูลการวิจัยด้วยแบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง สรุปคำสัมภาษณ์เป็นความเรียงและส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญอีกครั้งก่อนจะนำไปพัฒนาต่อเป็นแบบสอบถามสำหรับการเก็บข้อมูลในการทำ EDRF รอบที่ 2

2. ทำ EDRF รอบที่ 2 ประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบ ฯ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในระยที่ 1 ร่วมกับข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าพิสัยควอไทล์ ในทุกข้อคำถาม และแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบ เพื่อนำไปใช้ในการทำ EDRF รอบที่ 3

3. ทำ EDRF รอบที่ 3 ตรวจสอบและยืนยันความเป็นไปได้ของรูปแบบ ฯ ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยพัฒนาต่อเนื่องจากการสังเคราะห์ผลของการทำ EDRF รอบที่ 2 นำรายการอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า มาสร้างเป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ ที่เพิ่มตำแหน่งค่ามัธยฐาน ค่าฐานนิยม และค่าของพิสัยควอไทล์ของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งแสดงคำตอบเดิมของผู้เชี่ยวชาญในการทำ EDRF รอบที่ 2 แต่ละคนด้วย ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่ออนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า โดยคำนวณค่าความแตกต่างพิสัยระหว่างควอไทล์ที่ 1 และควอไทล์ที่ 3 ความเห็นใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่า 1.50 ลงมาหมายความว่า ความเห็นของกลุ่ม

ผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน ตรงกันข้ามถ้าความเห็นใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์สูงกว่า 1.50 หมายความว่า ความเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้น ไม่มีความสอดคล้องกัน และแปลค่าความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยม ข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่า 1.50 และค่าความแตกต่างของค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยมไม่เกิน 1.00 หมายความว่า ข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน ตรงกันข้าม ข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ต่ำกว่า 1.50 แต่ค่าความแตกต่างของค่ามัธยฐานและค่าฐานนิยมเกิน 1.00 หรือสลับกัน หมายความว่า ข้อความนั้นไม่มีความสอดคล้องกัน

4. วิเคราะห์และนำเสนออนาคตภาพ เป็นการพัฒนาร่างอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า และตรวจสอบประเมิน ศึกษาปัจจัย และเงื่อนไขของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้าหรือเป็นการทำ EDFR รอบที่ 4 โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) แนวคิดของ (ร่าง) รูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า 2) องค์ประกอบของ (ร่าง) รูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า 3) แนวโน้มของ (ร่าง) รูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า 4) กระบวนการของ (ร่าง) รูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย มัธยฐาน ฐานนิยม พิสัยควอไทล์ ความแตกต่างของมัธยฐาน และความแตกต่างของฐานนิยม

ผลการวิจัย

1. ปรากฏการณ์ของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา คือ 1) ประเด็นและแนวทางของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา แนวทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ (1) การรับรองมาตรฐานขั้นต่ำ (2) การรับรองความเป็นเลิศ (3) การประเมินผลสนับสนุน (4) การตรวจสอบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา (5) การประเมินผลเปรียบเทียบสภาพของศาสตร์ (6) การเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน และ (7) การจัดอันดับ เช่น ที่จัดตั้งขึ้น โดย Center for World-Class Universities และสถาบันการอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย Shanghai Jiao Tong เป็นต้น ในขณะที่แนวทาง การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา เพื่อสรุปผล เช่น การรับรองมีทั้งแบบทั่วไปและแบบที่เป็นที่นิยม สถาบันอุดมศึกษามักจะเกิดความยุ่งยากอยู่บ่อย ๆ ที่จะใช้ได้ในงบประมาณที่สมเหตุสมผล จะต้องตัดสินใจว่า จะให้การรับรองสถาบันและ/หรือหลักสูตร โดยมีหลักเกณฑ์และระดับความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันสำหรับแต่ละทางเลือก 2) แนวปฏิบัติที่ดีของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา คือ (1) ควรตรวจสอบกลยุทธ์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้น (2) ควรมุ่งเน้นกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (3) ควรเป็นการขับเคลื่อนโดยหน่วยงานประกันคุณภาพที่รัฐรับรอง (4) ควรเป็นรูปแบบที่เป็นกัลยาณมิตรและควรผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ทำการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ และ (5) ควรปรับให้เข้ากับประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ ยิ่งมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาใดที่สูงขึ้นเท่าที่วัดได้จาก

คุณภาพของผลงานการวิจัย ซึ่งเกิดจากคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษา ด้วยแล้ว สมควรอย่างยิ่งที่จะแนะนำให้สถาบันอุดมศึกษานั้นดำเนินการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาเป็นการภายในด้วยตนเอง

2. อนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย

2.1 แนวคิดของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อน ความยืดหยุ่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบทบาทผู้เรียน ประกอบด้วย 1) การเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีเข้ามาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาและการบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษา ที่ต้องการเปลี่ยนกระบวนการผลิตชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยต้องการโดยเชื่อมโยง องค์ประกอบทั้ง 5 ได้แก่ กระบวนทัศน์ (paradigm) เป้าหมาย (target) มิติเกณฑ์ (criteria) นวัตกรรมวิธีการ (novel method) และความเชื่อมั่น (trust) เข้าด้วยกัน 2) การขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาต้องบริหารจัดการด้วยอุดมการณ์ มีเป้าหมายสูงสุด ให้ความสำคัญกับพันธกิจที่ถนัดตามสัญญาที่ให้ไว้กับสังคมและเน้นการร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อเสริมสิ่งที่สถาบันตนเองไม่ถนัด 3) ความยืดหยุ่นของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาต่อปรัชญาการจัดการอุดมศึกษาที่พัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ 4) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการพัฒนาศักยภาพของบุคคล สถาบันอุดมศึกษาต้องเน้นการมองที่สมรรถนะของผู้เรียน ความเป็นตัวตนของผู้เรียนว่าเขาถนัดอะไร ความรู้ภายในตนของผู้เรียนที่พร้อมจะถ่ายทอดออกมา บุคลิกภาพและทัศนคติที่เหมาะสมกับองค์กร 5) บทบาทผู้เรียนส่งผลให้รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับการเรียนรู้เฉพาะบุคคลเป็นเรื่องสำคัญ ผู้เรียนจึงไม่ใช่เพียงแค่นั่งฟังเท่านั้น แต่จะเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับเป็นผู้สร้างสรรค์ผลงานอย่างไร้ขีดจำกัด

2.2 องค์ประกอบของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) กระบวนทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษาที่เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติ 2) เป้าหมายสู่การร่วมมือกับองค์กรอื่นเพื่อเสริมสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด 3) มิติเกณฑ์ การจัดอันดับสถาบันอุดมศึกษาตามกลุ่มแล้วกำหนดเกณฑ์กลางที่วัดทั้งประสิทธิภาพและสมรรถนะของผู้สำเร็จการศึกษา โดยมีเกณฑ์และตัวชี้วัดแบบทั่วไปและแบบเฉพาะ 4) นวัตกรรมวิธีการ ที่มุ่งประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกที่ผลลัพธ์ โดยให้อิสระกับกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา และ 5) ความเชื่อมั่นในการติดตามผลลัพธ์และผลกระทบก็ควรติดตามทุกปี เพื่อจะได้ประเมินตั้งแต่ต้นทางในลักษณะของการประเมินเพื่อการพัฒนา

2.3 แนวโน้มของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า เพื่อปรับตัวเข้าสู่สมดุลใหม่และพัฒนาสมรรถนะของทั้งผู้เรียนและผู้สอนอย่างเต็มศักยภาพ โดยอาศัยความสัมพันธ์ เชื่อมโยงกันของทั้ง 5 องค์ประกอบ ได้แก่ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์ นวัตกรรมวิธีการ และความเชื่อมั่น เข้าด้วยกัน

2.4 กระบวนการของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า จะต้องเริ่มด้วยความตระหนักเรื่องคุณภาพ และต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่คุณภาพที่ดีกว่า แล้วจึงทำการศึกษาสถาบันอุดมศึกษา วิเคราะห์ตรวจสอบตนเอง เพื่อเป็นการตรวจสอบกรอบความคิด ปรัชญา อุดมการณ์ เป้าหมาย สมมติฐาน ทัศนคติ ค่านิยม และความเชื่อของสมาชิกสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งกฎหมาย แนวทางที่สถาบันอุดมศึกษายึดถือปฏิบัติ เพื่อสร้างให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ทำให้เห็นภาพ เห็นพฤติกรรมที่เป็นปัจจุบันของสมาชิกสถาบันอุดมศึกษา แล้วจึงเริ่มวิพากษ์ วิเคราะห์

กรอบความคิดที่เป็นตัวกำหนดสมมติฐาน ทักษะคิด ค่านิยม และความเชื่อของสมาชิกที่ผ่านการปฏิสัมพันธ์กันทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงต่อเนื่องไปถึงเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง แล้วจึงมาร่วมกันกำหนดบทบาท ความสัมพันธ์ และแนวทางการปฏิบัติใหม่ ผู้ประกอบการทำการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา จากผลการพัฒนาอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ทำให้ได้แผนผังความคิดของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ในทศวรรษหน้า ดังแสดงในภาพที่ 1

อนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ที่มีแนวคิดของรูปแบบการประเมินและประกันคุณภาพอุดมศึกษาไทยในทศวรรษหน้า คือ สถาบันอุดมศึกษาควรมีนโยบายการประกันคุณภาพที่เปิดเผยมต่อสาธารณะและเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผู้มีส่วนได้เสียภายในควรพัฒนาและดำเนินนโยบายนี้ผ่านโครงสร้างและกระบวนการที่เหมาะสมในขณะที่เกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอก โดยการใช้ขั้นตอนการประเมินและประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล องค์กรประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ประกอบด้วย **กระบวนการทัศน์** ที่เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติ มุ่งผลิตบัณฑิตที่มีชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยใหม่ต้องการ ใช้ Big Data เสริมความรู้ ฝึกทักษะคิดแก้ปัญหา การมองภาพใหญ่ อาจารย์ต้องเชื่อมต่อนักเรียนกับคลังความรู้ออนไลน์ **เป้าหมาย** เสริมสิ่งที่ตนเองไม่ถนัด โดยเน้นการมองที่สมรรถนะของผู้เรียน ความเป็นตัวตนของผู้เรียน ช่วยให้ความรู้ภายในตนของผู้เรียนได้ถ่ายทอดออกมา สถาบันอุดมศึกษาเป็นทุกอย่างให้กับทุกคนไม่ได้ ต้องมีอุดมการณ์ **มิติเกณฑ์** มีเกณฑ์ทั่วไปและเฉพาะ ประกาศสู่สาธารณะ สถาบันอุดมศึกษาให้ความสำคัญกับเกณฑ์ เปลี่ยนสู่ Branding ออกแบบเกณฑ์ที่เข้ากันพอดีกับธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษา โดยอิงมาตรฐานการอุดมศึกษา **นวัตกรรมวิธีการ** ประเมินที่ผลลัพธ์ว่าตามมาตรฐานการอุดมศึกษาชาติหรือไม่ ให้อิสระกับกระบวนการผลิต เน้นที่ input output outcome ส่วน process ไม่ต้องประเมินเพียงว่ามีระบบกลไกหรือไม่ และกำกับโดยสภาวิชาชีพ และ **ความเชื่อมั่น** ควรติดตามทุกปี เป็นการประเมินเพื่อการพัฒนา แบบ third party ผู้ประเมินภายนอกมีอิสระ 100% เผยแพร่ผลการประเมินคุณภาพสู่สาธารณะ โดยองค์กรประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพภายนอกที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่ต้องระบุถึงประสิทธิผลของกระบวนการประกันคุณภาพภายในที่อธิบายไว้ข้างต้น โดยสถาบันอุดมศึกษาจะพิจารณานโยบายการศึกษาชาติและมาตรฐานการอุดมศึกษา รวมถึงข้อพิจารณาด้านจริยธรรมและกฎหมายเพื่อให้ได้อนาคตภาพของรูปแบบ ฯ สำหรับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ที่มีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64

รูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า

คุณภาพการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตเฉพาะบุคคล สำหรับอาชีพในโลกยุคใหม่

กระบวนการ: การรับรองมาตรฐานขั้นต่ำ การรับรองความเป็นเลิศ การประเมินผลสนับสนุนที่อยู่บนฐานของการประเมินตนเองและการทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญ การตรวจสอบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใน อย่างมีส่วนร่วม การประเมินผลเปรียบเทียบสภาพของศาสตร์ การเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน และการจัดอันดับโดยผลลัพธ์ต้องได้รับการเปิดเผยต่อสาธารณะ

แนวคิด: การเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อน ความยืดหยุ่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบทบาทผู้เรียน

ปัจจัย: เป็นอิสระ โปร่งใส สม่าเสมอ และคุณภาพของหน่วยงานประเมิน

ปัจจัย: มุ่งประเมินผลลัพธ์ที่ได้ว่า ตามมาตรฐานการศึกษาชาติหรือไม่ ให้อิสระกับกระบวนการผลิตของสถาบันอุดมศึกษา

ปัจจัย: เกณฑ์และตัวชี้วัดที่เข้ากันพอดีกับธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษา โดยอิงมาตรฐานการศึกษาตามกฎหมายกำหนด

ปัจจัย: การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สร้างอาชีพ เน้นสมรรถนะ ทักษะ ในโลกยุคใหม่ เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน

ปัจจัย: เปลี่ยนจากฐานทฤษฎีสู่ฐานปฏิบัติเพื่อผลิตชุดทักษะใหม่ที่โลกสมัยต้องการ

แนวโน้ม: การฝึกคิดแก้ปัญหา และการฝึกมองภาพใหญ่ให้กับผู้เรียนมีความสำคัญมากกว่าการพยายามป้อนความรู้ เพราะความรู้มีในอินเทอร์เน็ตนี้เต็มมากมายและมี

C

มิติเกณฑ์

T

เป้าหมาย

P

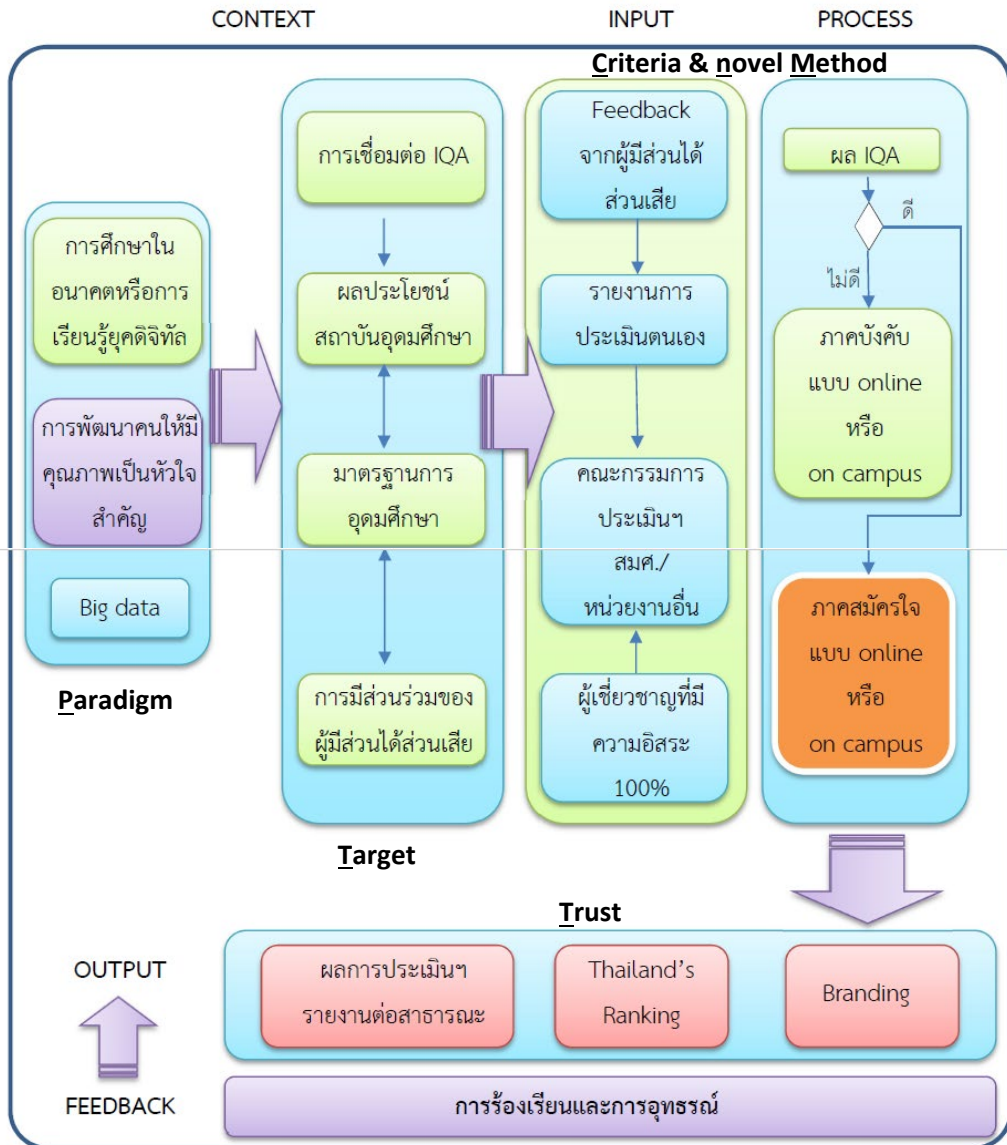
กระบวนการทัศน์

ภาพที่ 1 โครงสร้างความสัมพันธ์ของแนวคิด องค์ประกอบ แนวโน้ม กระบวนการและปัจจัยเงื่อนไขของอนาคตภาพของรูปแบบ ๑

จากแนวคิดของรูปแบบ ๑ องค์ประกอบการประเมินและประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลที่ต้องพิจารณา และองค์ประกอบ แนวโน้ม และกระบวนการของรูปแบบการประกันคุณภาพอุดมศึกษายุคดิจิทัล ข้างต้น ทำให้ได้ อนาคตภาพของรูปแบบ ๑ ซึ่งเป็นภาพอนาคตที่สร้างขึ้นตามโมเดลระบบ (system approach) ที่ประกอบด้วย การเริ่มต้นจาก **บริบท (context)** ของการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาที่อิงตามแนวคิดการศึกษาในอนาคตหรือการเรียนรู้ยุคดิจิทัล แนวคิดการพัฒนาคนให้มีคุณภาพเป็นหัวใจสำคัญ และการเชื่อมโยงกับ **ข้อมูลขนาดใหญ่ (big data)** ทั้งที่เป็นความรู้ และข้อมูลการบริหารจัดการหลักสูตรและสถาบันอุดมศึกษา นำไปสู่การเชื่อมต่อการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา ผลประโยชน์ที่จะเกิดกับสถาบันอุดมศึกษา มาตรฐานการอุดมศึกษา ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นส่วนของกระบวนการทัศน์ และเป้าหมาย ต่อเนื่องไปสู่ **ปัจจัยนำเข้า (input)** ที่ให้ความสำคัญกับ **การตอบกลับ (feedback)** จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นสำคัญ แล้วพิจารณารายงานการประเมินตนเองของสถาบันอุดมศึกษาที่ได้จากการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา โดยคณะกรรมการประเมินฯ ซึ่งอาจจะเป็น สมศ. หรือหน่วยงานการประเมินและประกันคุณภาพอื่นที่เป็นไปตามมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษาให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 ในส่วนของปัจจัยนำเข้านี้ให้ความสำคัญกับความเป็นอิสระ 100% ของผู้เชี่ยวชาญ ก่อนที่จะเข้าสู่ขั้นตอนของกระบวนการ (process) ที่เริ่มต้นจากการพิจารณาการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาว่า “ดี” หรือ “ไม่ดี” (ซึ่งจะต้องกำหนดเกณฑ์ให้สอดคล้องกับการศึกษายุคดิจิทัล) ถ้าผลการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา “ดี” การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้นสามารถเลือกเป็นแบบสมัครใจได้ ทั้งในแบบ online และ on campus แต่ถ้าผลการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา “ไม่ดี” สถาบันอุดมศึกษานั้นจะต้องดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในภาคบังคับทั้งในแบบ online และ on campus เป็นส่วนของมติเกณฑ์และนวัตกรรมวิธีการ ผลผลิต (output) ของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาทั้งในภาคสมัครใจและภาคบังคับจะเผยแพร่ต่อสาธารณะโดยหน่วยงานต้นสังกัดผ่าน สมศ. หรือหน่วยงานการประเมินและประกันคุณภาพการศึกษาอื่นที่เป็นไปตามมาตรฐาน และแนวทางปฏิบัติสำหรับหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 จะต้องกำหนดเกณฑ์การจัดอันดับของสถาบันอุดมศึกษาไทยขึ้น (Thailand’s higher education ranking) โดยใช้ผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาพร้อมกับกำหนดให้มีแบรนด์ของสถาบันอุดมศึกษาที่มีผลการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา ระดับต่างๆ (branding) เพื่อสื่อสารกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคม โดยเฉพาะผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้ใช้บัณฑิต และท้ายสุดของ การประกันคุณภาพการศึกษาอุดมศึกษาในทศวรรษหน้า คือ ผลตอบกลับ (feedback) โดยผ่านกระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้สะท้อนผลการประกัน

คุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะสถาบันอุดมศึกษาผู้รับการประกัน เป็นส่วนของความเชื่อมั่น
ดังแสดงในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 อนาคตภาพของรูปแบบ ๑

อภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบอนาคตภาพของรูปแบบ ๑ ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 2 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้
ตอนที่ 1 ผลการอภิปรายการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปรากฏการณ์ของอนาคตภาพของรูปแบบ ๑

1.1. ประเด็นและแนวทางของอนาคตภาพของรูปแบบ ๑ การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา
ระดับอุดมศึกษานั้น โดยทั่วไปแล้วจะจัดอยู่ในประเภทการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสรุปผล
นำมาซึ่งการตัดสินใจว่า สถาบันอุดมศึกษานั้นมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่ หรืออาจจะจัดอยู่ในประเภท

การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อการพัฒนา สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาระบุจุดแข็งและข้อบกพร่องของตนเองแล้วพัฒนาแผนเพื่อดำเนินการต่อไปภายหลัง การค้นพบนี้สอดคล้องกับ Chelimsky (1985) ที่ว่าข้อกำหนดด้านระเบียบวิธีสำหรับการวิจัยประเมินผลปลายทางที่ดังมากสามารถผ่อนคลายได้ด้วยผลของการประเมินเพื่อการพัฒนา ซึ่งแนวทางที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การรับรองมาตรฐานขั้นต่ำ 2) การรับรองความเป็นเลิศ 3) การประเมินผลสนับสนุน 4) การตรวจสอบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาภายใน 5) การประเมินผลเปรียบเทียบสภาพของศาสตร์ 6) การเปรียบเทียบระหว่างสถาบัน และ 7) การจัดอันดับ เช่น ที่จัดตั้งขึ้นโดย Center for World-Class Universities และสถาบันการอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัย Shanghai Jiao Tong เป็นต้น ในขณะที่แนวทางการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อสรุปผล เช่น การรับรองมีทั้งแบบทั่วไปและแบบที่เป็นที่นิยม เป็นต้น สถาบันอุดมศึกษามักจะเกิดความยุ่งยากอยู่บ่อยๆ ที่จะใช้ได้ดีในงบประมาณที่สมเหตุสมผล ซึ่งจะต้องตัดสินใจว่าจะให้การรับรองสถาบันและ/หรือหลักสูตร โดยมีหลักเกณฑ์และระดับความเชี่ยวชาญที่แตกต่างกันสำหรับแต่ละทางเลือก เกณฑ์ที่เลือกมักจะเป็นตัวแทนสำหรับคุณภาพ และเนื่องจากการรับรอง หมายถึง การให้รางวัลหรือการลงโทษ จึงเป็นแรงเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาพยายาม “ให้ภาพของตนที่ดีที่สุด” แทนที่จะพูดถึงจุดอ่อนของตนเองและแผนในการจัดการกับจุดอ่อนนั้น การค้นพบนี้สอดคล้องกับ Harvey and Askling (2003) ซึ่งเสนอว่าเมื่อมีความต้องการในการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น สถาบันอุดมศึกษาพยายามสร้างการรับรู้เรื่องความน่าเชื่อถือของสถาบันการศึกษาและความคุ้มค่าต่อเงินที่ผู้เข้าศึกษาจ่าย แนวทางที่สมควรปรับให้เข้ากับสถาบันอุดมศึกษาและสถานการณ์ต่าง ๆ โดยรวมแล้ว รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ดีควรทำสามสิ่ง ต่อไปนี้ 1) ให้การรับรองว่าสถาบันอุดมศึกษาและหลักสูตรมีคุณภาพอย่างน้อยระดับต่ำสุด เพื่อปกป้องนักศึกษา 2) สนับสนุนให้มีการปรับปรุงทุกสถาบันอุดมศึกษาและหลักสูตรทุกระดับและสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพภายในของตนเอง และ 3) ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ทั้งสองข้างต้นด้วยงบประมาณที่เหมาะสม ซึ่งไม่ควรเกินกว่าผลประโยชน์โดยประมาณที่จะได้รับจากการปรับปรุงคุณภาพ เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอก (โดยในหลาย ๆ ประเทศจะเป็นหน่วยงานของรัฐ) การรับรู้ความเป็นอิสระของหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกจากอิทธิพลทั้งจากรัฐและสถาบันอุดมศึกษา ก็มีผลต่อความน่าเชื่อถือของรูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา

1.2. แนวปฏิบัติที่ดีของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ บทเรียนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ดีของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาสามารถรวบรวมได้จากการทบทวนระบบประกันคุณภาพการศึกษาระดับประเทศที่แตกต่างกัน โดยเรียงตามลำดับความสำคัญ 5 ประการ คือ ประการแรก รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาที่แข็งแกร่งควรตรวจสอบกลยุทธ์ตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของสถาบันอุดมศึกษานั้น ประการที่สอง รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษามากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ประการที่สาม รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาควรเป็นการ

ขับเคลื่อนโดยหน่วยงาน ซึ่งหมายความว่า กระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในเป็นองค์ประกอบสำคัญของการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา สอดคล้องกับ Cheng (2010) สถาบันอุดมศึกษาในอังกฤษถึงหนึ่งที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีการวางแผนและดำเนินการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายในด้วยตนเอง โดยการสังเกตผู้ประเมินกลั่นกรองหลักสูตร (peer reviews) การทบทวนโครงการประจำปีและระบบการอนุมัติสำหรับโปรแกรม และหน่วยการเรียนรู้ใหม่ โดยปรับปรุงคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ประการที่สี่ รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดขึ้นควรเป็นรูปแบบที่เป็นกัลยาณมิตรและควรผลักดันให้สถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องได้ทำการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ การค้นพบนี้สอดคล้องกับ Lomas (2003) ที่พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมดในสถาบันอุดมศึกษาต้องแบ่งปันวิสัยทัศน์ว่าคุณภาพคืออะไรและเลือกรูปแบบการจัดการเพื่อปรับปรุงคุณภาพโดยรวมและรักษาไว้ซึ่งการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และประการที่ห้า รูปแบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่จัดขึ้นควรจะทำให้เข้ากับประเภทของสถาบันอุดมศึกษาในประเทศ ยิ่งมาตรฐานของสถาบันอุดมศึกษาใดที่สูงขึ้นเท่าที่วัดได้จากคุณภาพของผลงานการวิจัย ซึ่งเกิดจากคณาจารย์ นักวิจัย และนักศึกษาด้วยแล้ว สมควรอย่างยิ่งที่จะแนะนำให้สถาบันอุดมศึกษานั้นดำเนินการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการภายในด้วยตนเอง

ตอนที่ 2 ผลการอภิปรายขององค์ประกอบของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ จากการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของอนาคตภาพของรูปแบบ ฯ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์ นวัตกรรม วิธีการ และความเชื่อมั่น โดยมีรายละเอียด คือ 1) กระบวนทัศน์ โลกาวัดน์เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน เกิดการก้าวกระโดดของเทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญทำให้การเรียนรู้ การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนแปลง สถาบันอุดมศึกษาจะมีคุณภาพตามพลวัตของการเปลี่ยนแปลงด้วยการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาอย่างมืออาชีพ มีอิสระ รับรองวิทยฐานะระดับสถาบันอุดมศึกษา ระดับหลักสูตรมีมาตรฐานตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมีการประเมินผลลัพธ์ที่ผู้เรียนจะได้รับอย่างสม่ำเสมอ มีความยืดหยุ่นไปตามปรัชญาสถาบันอุดมศึกษาที่เน้นสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นสำหรับงานในโลกยุคใหม่ ปรับรูปแบบเป็นการเรียนรู้เฉพาะบุคคล มุ่งสร้างนวัตกรรมและคุณค่า โดยเสริมคุณลักษณะ ทักษะคิด เรื่องคุณค่า คุณธรรม และจริยธรรมควบคู่ไปด้วย ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกช่วงวัย มีคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจเยี่ยมสถาบันอุดมศึกษารวมทั้งผู้เรียนด้วย สามารถสนองตามความต้องการของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมีข้อมูลสำหรับการตัดสินใจที่ถูกต้องและเป็นระบบ การค้นพบนี้สอดคล้องกับ Hou (2012) และ Varonism (2014) ที่พบว่า โลกาวัดน์เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษาเปลี่ยนแปลง ความต้องการการศึกษาที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้นมีความต้องการการประกันคุณภาพเพิ่มขึ้น สำหรับสถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกที่มีการเพิ่มความคล่องตัวของนักศึกษา อาจารย์ โปรแกรมและสถาบันอุดมศึกษาในเครือข่ายทั่วโลก 2) เป้าหมายการพัฒนาศักยภาพคนที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีคุณภาพ แม้ว่าระบบอัจฉริยะถูกนำมาใช้ในการสรรหาว่าจ้างและลดการทำงานซ้ำ ข้อมูลขนาดใหญ่จะช่วยจับคู่งานกับผู้สมัคร แต่ทักษะทางสังคมจะสำคัญมากขึ้น สถาบันอุดมศึกษาจะต้องยกระดับทักษะและปรับเปลี่ยนทักษะสำหรับคนในช่วงวัยทำงาน เพื่อรองรับการเรียนรู้

ตลอดชีวิตได้ รองรับสไลด์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งการปรับตัวของสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งขับเคลื่อนได้ช้ากว่าการเปลี่ยนแปลงของโลกดิจิทัล การค้นพบนี้สอดคล้องกับ วิจัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) ที่ว่าผู้สอนที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิมไม่ได้รับความสนใจจากผู้เรียนอีกต่อไป เราเรียกผู้สอนกลุ่มนี้ว่าถูก Disrupt 3) มิติเกณฑ์ การบริหารสถาบันอุดมศึกษาไม่ควรมีระบบราชการมากนัก ควรมีความยืดหยุ่นที่สงบสุข มีอุปกรณ์ครบครันและมีความปลอดภัยระดับสูง มีหลักสูตรที่ออกแบบตามความต้องการของผู้เรียน อาจารย์ควรมีประสบการณ์ในอุตสาหกรรมและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนอย่างมาก มีงานวิจัยของนักวิชาการ มีผลงานวิชาการที่เผยแพร่จำนวนมากและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในหลักสูตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียนทุกกลุ่มในการทำกิจกรรมนอกหลักสูตร ผู้เรียนมีความมั่นคงทางอารมณ์มากขึ้น เรียนรู้วิธีการกับอารมณ์ความรู้สึก มีการพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์ เป็นนักคิดอิสระ เรียนรู้ที่จะเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ และเรียนรู้วิธีเรียนรู้ การประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในอนาคตยอมให้มีวิธีการที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์ big data แหล่งอื่นๆ ของข้อมูล การวิเคราะห์แก่นสาระ และการวิจัยรูปแบบอื่นๆ สำหรับกิจกรรมทั้งหมดของสถาบัน ในลักษณะการออกแบบเฉพาะสถาบันใดสถาบันหนึ่งด้วย 4) นวัตกรรมวิธีการที่หลากหลายและสอดคล้องกับฟังก์ชัน เพื่อมุ่งเน้นการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาและวิธีการที่ใช้การวิเคราะห์ big data แหล่งอื่นๆ ของข้อมูลการวิเคราะห์แก่นสาระ และการวิจัยรูปแบบอื่นๆ จะช่วยให้งานประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ปรับให้เข้ากับการพัฒนาการศึกษาในหลายด้าน มุ่งประเด็นที่เกิดขึ้นจริงที่สถาบันอุดมศึกษาและลดภาระงานด้านการบริหารที่เป็นไปได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำได้จริงในระดับสถาบัน กลุ่มสถาบันอุดมศึกษาในยุโรปได้พัฒนาโปรแกรมการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาในระดับโปรแกรม และขยายไปสู่ระดับสถาบันมากขึ้นหรือน้อยลง อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นต้องมีแนวทางการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษา ในระดับสถาบัน สำหรับกิจกรรมทั้งหมดของสถาบัน ในลักษณะการออกแบบเฉพาะสถาบันใดสถาบันหนึ่ง 5) ความเชื่อมั่น กรอบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอกระดับอุดมศึกษาในอนาคตจะต้องรักษาความเป็นวงรอบเปลี่ยนจากมิติการควบคุมไปสู่มิติการพัฒนาอย่างน่าเชื่อถือจากความอิสระจากการเมือง การค้า อิทธิพลภายนอก และมีความโปร่งใส

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ผลการวิจัยนี้ใน 3 ส่วน คือ

1) ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ให้กับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สพศ.) สามารถนำไปปรับใช้กับการทำงานในบทบาทของหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา ให้ความสำคัญชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 โดยอาศัยจุดแข็งหรือจุดเน้นในการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอก ทั้งประสบการณ์การประเมินและประกันคุณภาพภายนอกมายาวนานสำหรับการศึกษาทุกระดับ และการเป็นหน่วยงานในกำกับของรัฐที่มีความ

พร้อมทั้งด้านงบประมาณ บุคลากร บทบาทหน้าที่ที่รัฐรับรองอย่างเป็นทางการ และมีความพร้อมที่จะเป็นหน่วยงานประกันคุณภาพภายนอกที่คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา สามารถให้ความเห็นชอบ ตาม พ.ร.บ. การอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มาตรา 64 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1) การออกแบบวิธีการการประเมินและประกันคุณภาพภายนอกที่เหมาะสมสำหรับวัตถุประสงค์ เพื่อให้มั่นใจว่า การลงทุนลงแรงของสถาบันอุดมศึกษาบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงมาตรฐานการอุดมศึกษาของชาติ กฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.2) สิ่งที่ต้องเสริมเพิ่มให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้มีส่วนได้เสียควรมีส่วนร่วมในการออกแบบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง คือ (1) การร่วมพิจารณาลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต เช่น นวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนและการเรียนรู้ เป็นต้น (2) การร่วมพัฒนาเกณฑ์หลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตเฉพาะสำหรับกระบวนการประเมินและประกันคุณภาพภายนอก (3) การให้คำปรึกษาในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา (4) ผู้ประเมินควรมีประสบการณ์เกี่ยวกับการสอนในหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต เช่น ผู้ประเมินที่เป็นผู้เรียนควรมีประสบการณ์ในการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์จากมุมมองของผู้เรียน ในขณะที่ ผู้ประเมินคนอื่นอาจมีความรู้และได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับลักษณะเฉพาะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต จะเป็นประโยชน์ หากผู้ประเมินอย่างน้อยหนึ่งคนมีความเข้าใจด้านเทคนิคอย่างลึกซึ้ง ซึ่งช่วยให้สามารถประเมินความเหมาะสมของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือน โดยพิจารณาจากกระบวนการสอนและการเรียนรู้ สมศ. สามารถจัดฝึกอบรมผู้ประเมินทุกคนก่อนการเยี่ยมชมสถาบันอุดมศึกษา ให้ความสนใจเป็นพิเศษกับลักษณะของหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคต (5) รายงานผลการประเมินและการประกันคุณภาพภายนอกฉบับเต็ม ควรได้รับการเผยแพร่ชัดเจนและเข้าถึงได้ โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบุคคลที่สนใจอื่นๆ ภายนอก (6) กระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์ควรมีการกำหนดไว้อย่างชัดเจนสำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า เป็นส่วนหนึ่งของการออกแบบกระบวนการประเมินและการประกันคุณภาพภายนอกและสื่อสารกับสถาบันอุดมศึกษา โดยไม่มีลักษณะเฉพาะ กระบวนการร้องเรียนและการอุทธรณ์มีความเป็นอิสระจากโครงสร้างของสถาบันอุดมศึกษาหรือหลักสูตรที่สอดคล้องกับการศึกษาในอนาคตหรือการเรียนรู้ยุคดิจิทัลที่รับการประเมิน และ (7) สมศ. ควรดำเนินการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถาบันอุดมศึกษาที่รับการประเมินอย่างจริงจังด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2) กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และสถาบันอุดมศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปประยุกต์เพื่อกำหนดเป็นนโยบายการยกระดับคุณภาพการศึกษาด้วยการ ประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่มีกระบวนการที่เห็นว่าสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเปลี่ยนจากการอยู่บนฐานของทฤษฎีสู่การอยู่บนฐานของการปฏิบัติ เพื่อจะสามารถผลิตชุดทักษะใหม่ให้กับผู้เรียน โดยการร่วมมือกับภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมซึ่งอยู่บนฐานของการปฏิบัติอยู่ก่อนแล้ว ด้วยชุดทักษะใหม่นี้จะนำไปสู่การพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สามารถสร้างอาชีพ โดยสถาบันอุดมศึกษาจะต้องเน้นที่สมรรถนะ และทักษะในโลกยุคใหม่ เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ในการกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัด

สำหรับการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา จะกำหนดเกณฑ์และตัวชี้วัดที่เข้ากันพอดีกับธรรมชาติของสถาบันอุดมศึกษา โดยอิงมาตรฐานการอุดมศึกษาในการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาเกิดขึ้นให้ได้ ให้เร็วที่สุด ขณะเดียวกันก็เป็นการสกัดกั้นแนวโน้มที่ไม่พึงประสงค์มิให้เกิดขึ้นตลอดทั้งยังสามารถนำไปประยุกต์ในการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษาภายนอก ระดับอุดมศึกษาเพื่อ ยืนยันถึงความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพของสถาบันอุดมศึกษาตามมาตรฐานการประกันคุณภาพภายในระดับอุดมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยต่อไป การศึกษาวิจัยเพื่อติดตามการนำ รูปแบบไปใช้ในการปฏิบัติ จะทำให้ทราบถึงองค์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ด้วยการศึกษเชิงลึกเกี่ยวกับแนวคิดรูปแบบที่ประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อน ความยืดหยุ่น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และบทบาทผู้เรียน ที่ดำเนินการอย่างสอดคล้องกันโดยเชื่อมโยงตามองค์ประกอบทั้ง 5 ของ รูปแบบ คือ กระบวนทัศน์ เป้าหมาย มิติเกณฑ์ นวัตกรรมวิธีการ และความเชื่อมั่น เข้าด้วยกัน ทั้งนี้ควรเป็นการศึกษาทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม โดยการฝังตัวลึกอยู่ในสถาบันอุดมศึกษา หน่วยงาน องค์กร หรือ กลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจังเป็นระยะเวลานานพอสมควร

บรรณานุกรม

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2551). การวิจัยอนาคต. *วารสารสมาคมนักวิจัยในความอุปถัมภ์ของสภาวิจัยแห่งชาติ*, 13(2), 9 - 13.

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2530). *รวบรวมบทความวิจัยการศึกษาเทคนิคการวิจัยแบบ EDFR*. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนาผล. (2562). *การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *เปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนอุดมศึกษาโดยสิ้นเชิง*. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/512781>

Blackstock, D., Cosnard, M., Flierman, A., Hopbach, A., Lund, O. and Walsh, P. (2019). *Reflecting on the future of quality assurance*. Retrieved from https://enqa.eu/wp-content/uploads/2019/10/External-QA_Future-Perspectives.pdf

Chelimsky, E. (1985). Old Patterns and New Directions in Program Evaluation. In *Program Evaluation: Patterns and Directions*, Vol.6, edited by Eleanor Chelimsky, 1–35. Washington, DC: American Society for Public Administration.

Cheng, M. (2010). Audit cultures and quality assurance mechanisms in England: A study of their perceived impact on the work of academics. *Teaching in HE*, 15(3), 259–271.

- European Association for Quality Assurance in HE (ENQA), European Students' Union (ESU), European University Association (EUA), and European Association of Institutions in HE (EURASHE). (2015). *Standards and guidelines for quality assurance in the European HE Area*. Retrieved from https://enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf
- Harvey, L., and Askling, B. (2003). Quality in HE in *Begg, R. (ed), The dialogue between HE research and practice*. Netherlands: Springer.
- Hou, A. (2012). Mutual recognition of quality assurance decisions on HE institutions in three regions: A lesson for Asia. *HE*, 64(6), 911–926.
- Lomas, L. (2003). *Embedding quality: The challenges for HE*. Paper presented at the European Conference on Educational Research, University of Hamburg.
- Varonism, E. M. (2014). Most courses are not born digital: An overview of the Quality Matters peer review process for online course design. *Campus-Wide Information Systems*, 31(4), 217–229.